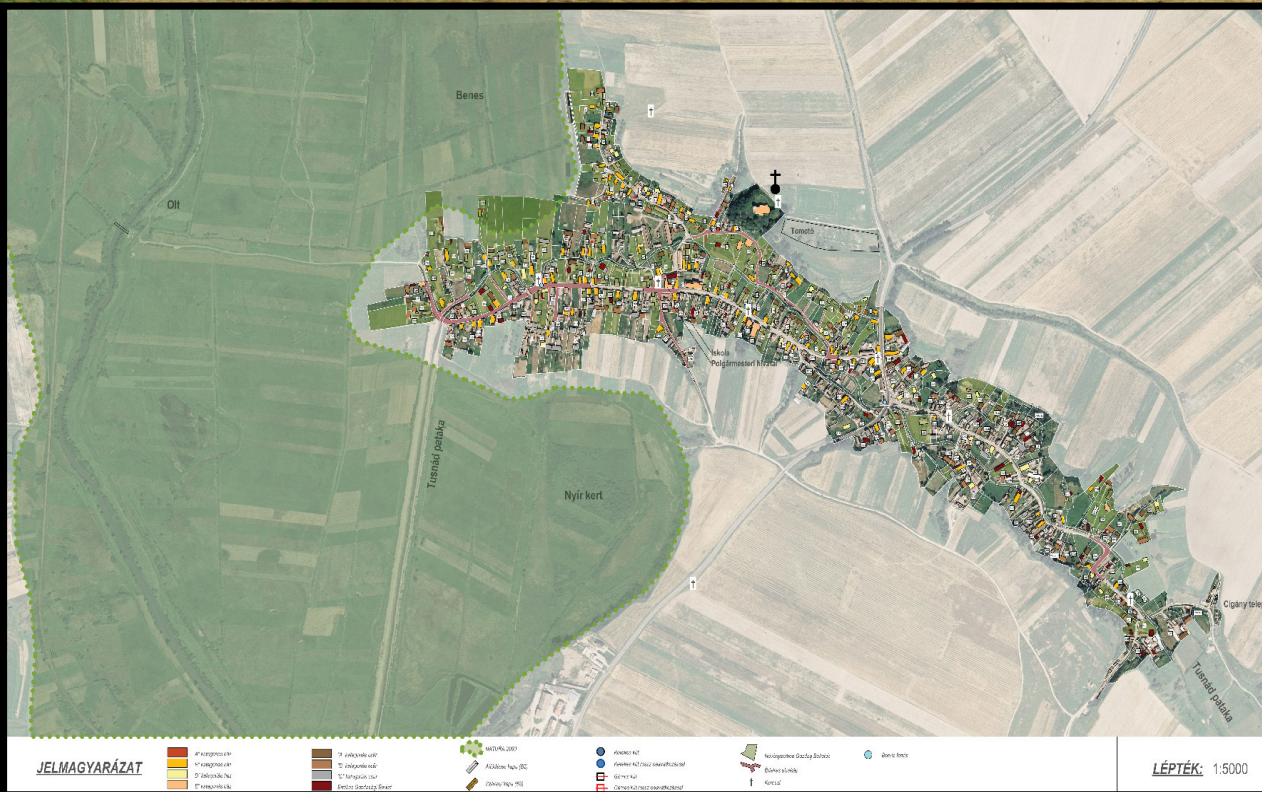

Falukép és településszerkezet

TUSNÁD

Tusnád település az azonos nevű község központja. Hozzá tartozik továbbá az északra elhelyezkedő Verebes és a délen található Újrusnád, de ezek nem részei a tanulmánynak. A falu az Alsóki-menede déli részén, az Oltról keletre terül el. Lakosainak száma kb. 1000, a faluban 310 házszám van. A település három tízesre oszlik: Szeretszeg, Középtiz és Alszeg.

A falu teljes egészében a Tusnád pataka völgyében helyezkedik el. A zárt völgyet két oldalról a tetőn elhelyezkedő szántóföldek övezik. Csak a cinte-remmel körbevett katolikus templom és a temető helyezkedik el a falut körülvevő peremen. A keletnyugat irányú völgy Alszeg környékén teljesen ki-nyílik. Itt találhatók az Olt szélesebb árterületé-hez tartozó Benes és Nyír-kert lápok. Ezek mind fontos élőhelyek.

A falu feletti peremről szép kilátás nyílik az alsóki havasokra, valamint délen a Csomád-hegységre. A tanulmány során igyekeztünk egy átfogó épített környezeti katasztert összeállítani. Ehhez társult a környezeti elemek kiértékelése is.

Településszerkezet

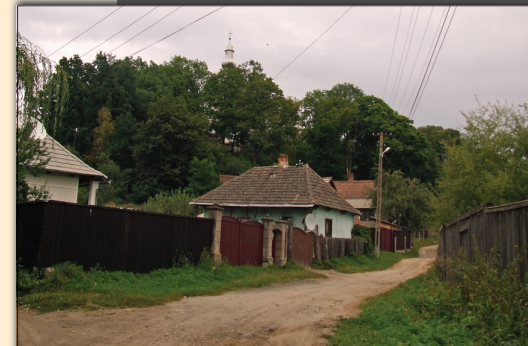
A szűk völgy miatt a falu tízesei összeolvadtak. A martokar atvágó utak meghatározó utcaképi ele-
mei a falunak. Más, utcaképileg fontos zónákat az épített és természeti környezet milyensége, a feltá-
rulköző perspektíva-pontok és a terep dinamikája
szerint választottuk ki. Tanulmányoztuk és ábrá-
zoltuk a falu jellemző telekkiosztását. Többnyire
fésűs elhelyezést találtunk.

Elemeztük a növényi környezet milyenségét is. Az egyes porták füves területei és ültetett fái alapján 0 pontot kaptak a sávár telkek, 1-et a kevés növény-
zettel bírók, 2-t a sok növényzetet felmutatók és 3-at a sűrű növényzettel borítottak. Ez utóbbiból
csak egy portát találtunk. Az egyes tízesek között
eltérések mutatkoznak.

Statistikailag:

17%-a növényzet nélküli, -
50%-a kevés növényzettel telepített
33%-án van sok és gondozott növényzet.

A telkeken tapasztalt növényzethiányt látvány-
ban a martokon található sűrűn növő lombhulla-
tó bokrok és fák kompenzálják.

Házak

Az épített környezet és természeti adottságok együtt eredményezték a szűk völgyben a patak felett átvélő, szinte minden érintett telekhez kapcsolódóan egy egy pallót, hidat. Sajnos, ezek gyakran betonból, vagy jellegtelen fém szerkezettel épülnek.

A patakmeder sok helyen betonnal van megerősítve. Ezek a nem környezetbarát megoldások többnyire mint negatív elemek jelennek meg a falukép szempontjából is.

A falu arculatának alakításában csak részben kihasznált lehetőségek: a völgy egymással szemben elhelyezkedő két oldala, valamint a patakmeder és környezete.

Az épített környezet elemzését portánként, minden egyes elkülöníthető elemre elvégeztük. Így külön értékelést kaptak a házak és középületek, csűrök, kapuk, kerítések, színek, egyéb gazdasági épületek, kutak, kemencék és kerti WC-k.

A 340 házat, középületet a következő besorolás szerint osztályoztuk:

A – egyszerű parasztházak
B – módos, tornácos parasztházak
C – a '60-as, '70-es években épült jellegtelen, de még a falu léptékét tartó épületek
D – új és kirívó, a faluképbe semmi képp sem illő épületek
E – kiemelt értékű, módos lakóépületek, kúriák, középületek

A előbbi kategóriákon belül jellegük szerint megkülönböztettük az eredeti, jó vagy rossz beavatkozáson átesett épületeket. Továbbá feljegyeztük, hogy jó, elhagyott vagy romos állapotban vannak.

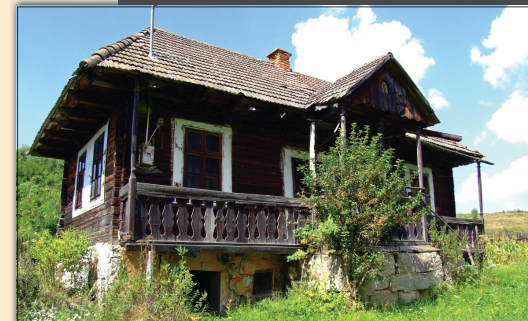
25% - a falukép szempontjából egyértelműen értékes és még használható vagy javítható A-, B- és E-kategóriájú épületek, szám szerint kb. 78

47% - a falukép szempontjából semleges C-kategóriájú házak

12% - az egyértelműen zavaró épületek, D

16% - az értékes, de menthetetlen, vagy visszafordíthatatlanul átalakított épület.

TUSNÁD

Gazdasági épületek

A faluban 174 csúrt számláltunk. Ezek kategóriánként a következő arányban fordulnak elő:

34% – A – 60 db. boronafalas csűr,
25% – B – 43 db. boronafalas csűr,
kő vagy tégl istálló beépítésével,
22% – C – 38 db. kő- vagy téglacsűr
18% – D – 32 db. jellegtelen, értéktelen épület.

Ezekből a falukép szempontjából meghatározó, jó állapotú, vagy visszafordítható módosításokat szenvedett 129, azaz 74%.

A faluban még található 73 szín, 4-5 portánként kb. 1. Az egyéb gazdasági épületek száma 161, azaz a telkek 51%-án van ilyen. Ide soroltuk az ólakat, kis méretű tározókat stb.

A kapuk változatos képet mutatnak. Összesen 286-ot sikerült összeszámolni, a következő eloszlásban:

3% – A – 9 db. egyszerű fakapu,
28% – B1 – 80 db. többnyire kő alapú, néha kerékvetős, három faszasos kapu, ritkán kőszassal, kis és nagy nyílóval, egyszerű függőleges deszkaborítással, minimális díszítéssel
33% – B2 – 95 db. átfödéses kapu, többnyire kőszassal, részleges vagy teljes fődéssel – ez lenne a jellemző tusnádi kapu
2% – B3 – 7 db. székely kapu, nem jellemző, többnyire újak,
20% – C – 57 db. a B1-es kapuk formáját őrző, de anyagában már eltérő kapu, többnyire a sasok fémcsőből vannak,
14% – D – 38 db. kírívó, túldíszített, néha teljesen fémből készített kapuk. Ezek közül meghatározó, jó állapotban levő, vagy még javítható – A, B, - 160 db, azaz 56%.

A kerítések a kapukhoz igazodnak.

Összesen 266 portán találtunk értékelhető.

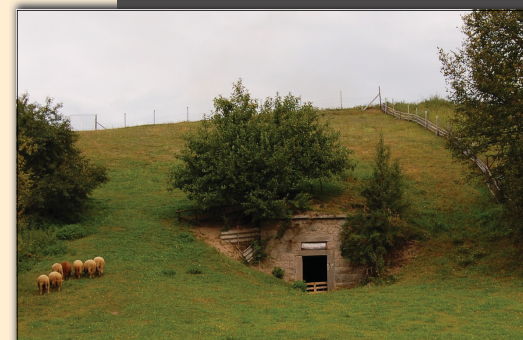
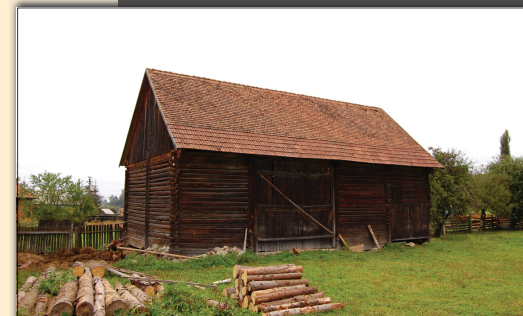
24% – A – 64 db. egyszerű fakerítés, néha változatos kialakításban

48% – B – 128 db. függőleges deszkázattal kerítés, néha kis kőlabazattal, kőszas alapokkal, többnyire faszasokkal és hevederekkel, diszkrét vízszintes záró deszkával, borítással, esetleg vakolt tömör kő- vagy téglafalazattal
15% – C – 39 db. a B-kategória vonalvezetését követő, de anyagában már részben átalakított kerítés, díszesebb kőlabazattal, fémcsasokkal, bádorgörítéssel stb.

11% – D – 28 db. kírívó, túldíszített kerítés, néha teljesen fémből, bádorgó.

A falukép szempontjából fontos, jó állapotú, vagy visszafordítható változást szenvedett A- és B-kategóriájú 67%, 177 db.

TUSNÁD

Objektumok

A kutak meghatározó elemei egy portának. Összesen 111 darab bármilyen kutat találtunk, kb. három telekre jut egy. Ezek eloszlása a következő:
46% - BK – 51 db. kerek kút,
15% - BG – 17 db. gémes kút,
23% - C – 25 db. jellegtelen, többnyire betongyűrűs kút,
16% - D – 18 db. fűt, fém rúdra szerelt csörlős, lezárt nyílású, betonalapú kút.
A még felújítható, javítható kerek és gémes kurak száma kb. 30, a többi visszafordíthatatlan elvályást szenvedett, vagy a teljes megsemmisülés szélén áll.
A falukép fontos hozzátartozói a gólyafészkek. 2009 augusztusában számoltuk meg őket.

A portákon összeszámoltuk a bármilyen kivitelű udvari kemencéket is. Ezek száma 38, azaz a telkek 12%-án található ilyen. Állapotuk és minőségük nagyon változó.

A háztartásokhoz jelenleg 199 kerti WC tartozik. A porták 60%-án van ilyen.
A tanulmány keretében megjelöltük a falu külterületén található határszentelő keresztet és egyéb meghatározó elemeket. A faluban, a cinte-remben és a temetőben található keresztet szintén dokumentáltuk.
A falu területén két nagyon intenzíven használt borvizforrás található. Egy a nemzeti út mellett, a másik Almáshegyen.

Vallum Kft.
Korodi Szabolcs
Gergely Attila
Pongrácz Eszter
Vallum junior
Albert Csaba
Ambrus Szilárd
András Szilárd
Bács Arnold
Kosztai Eneth Ágota
Molnár Zsolt
Páll Ákos
Szász Bertalan Eszter
Szigeti Vajk

Támogatók
 **FALUKÉP-
VÉDELMI
PROGRAM**
2009
2009. augusztus

TUSNÁD

